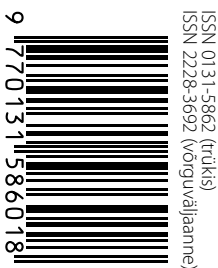

EESTI LOODUS

Rail Baltic: tark ei torma

Antarktika ja Mongoolia
Kuslapuu nägu ja nimi
Eesti Looduse fotovõistlus 2016

ISSN 0131-5862 (trükitis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

9 770151 151077 6

67. aastakäik Nr 12, detsember 2016

www.eestiloodus.ee

2 Aasta autori veerg: Tiit Kändler

3 Sõnumid

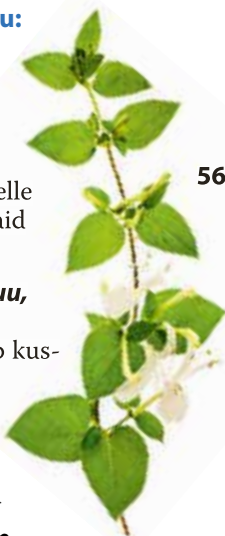
11 EL küsib: vastavad Arto-Randel Servet ja Allan Selin

12 Millist raudteed vajab Eesti?
Arvo Järvet meenutab Rail Balticu kavandamise algust ja vaeb põhjusi, kas Eestisse on ikka ots-tarbekas rajada kiirraudtee

17 Praeguse Rail Balticu majanduslikud riskid on arutult suured
Karli Lambot loodab, et kavan-datavast Rail Balticust ei saa Euroopa mõtlematuse ja raiska-miskultuuri monument

21 Aasta puu. Kuslapuu: tavaline, kuid vähe tuntud

Nele Ingerpuu tutvustab meil looduslikku harilikku ja sinist kuslapuud ja selle perekonna sagedamaid sisse toodud liike

24 Aasta puu. Takispuu, kuusman, kohlap
Erik Leibak vaatleb kuslapuu nimekujude kunagist levikut rahva seas: piirkondlikud erinevused on silmapaistvad

26 Antarktika on parim looduskaitse edulugu maailmas
Enn Kaup kiidab 25 aasta eest sõlmitud Madridi lepingut, mis tagab jäise mandri looduskeskkonnale vähese inimõju vähemalt aastani 2048

30 Huvitav Eesti: Lautna hiis: esivanemate pärandist peame rohkem hoolima

Ahto Kaasik muretseb muistse hiiekoha hävingu pärast: hiiepuu seisund peegeldab ükskõiksust ja hoolimatust

32 EL küsib: vastab Maria Smirnova

33 Foto pilvelumestusest pälvist Eesti Looduse auhinna

34 Eesti Looduse seitsmeteistkümnemes fotovõistlus

38 Poster: Eesti Looduse fotovõistluse loomafoto peauhind; Siret Lahemaa

40 Intervjuu: Rannaniit on palju enam kui „muruplats“ ja kaks kurvitsat. Botaanikut ja looduskaitset Marika Koset küsitlenud Helen Külvik

46 Tööjuhend: Pildistamine talvel, 2. osa: Kuidas säästa fotovarustust külma ja niiskuse eest
Timo Palo jagab veel nõuandeid talvise pildistamise kohta, võttes seekord vaatluse alla fotovarustuse

52 Tööjuhend: Põlispuude lugu pil-dis: kuidas teha ja valida põlispuude fotosid?

Urmas Tartes ja Arne Ader vaatlevad seekord paiksete, kuid enamasti suurte mõõtetega objektide pildistamist

56 Reisikiri: Maakirjad Mongooliast, 1. osa: teekond stepirahva pealinnast lõpmatutele lagendikele

Mati Kose jagab reisimuljeid traditsioonirikalt maalt, kus rändkarjakasvatus on tänini eluviis ja budism au sees

62 Tiit Kändleri essee: Eesti väärrib Nobeli auhinda

64 Tööjuhend: Mille järgi valida jopet?

66 Metsast toidulauale: põdraliha
Mikk Männiste võtab kokku põdrarajahi tulemused ja annab nõu, kuidas liha kulinarias kasutada

69 In memoriam: Elga Mark-Kurik, Helgi Arst

70 Kroonika

74 Mikroskoop

75 Ristsõna

76 Ajalugu, sünnipäevad

77 Registrid

Eesti Loodus:

lugu, mis toimib loodusena

Olen armastatud kodumaal piisavalt kaua rännanud, selle töid ja tegemisi uurinud ja vaagnud, nii et on kadumas piir, mis eristab mind kui inimest kodumaast. Nahk kaob vahelt, kuid see veel ei tähenda, et mõistan ümbritsevat paremini. Mõistan vaid seda, et elu on vastuolulisem, kui kunagi arvasin. Olen püüdnud Eesti Looduse esseedes seda tunnet tabada ja jagada, ning kui see on korda läinud, siis olen naha ja karvadega õnnelik.

Perekonnas *Homo* on ainsa liigina ellu jäänud nüüdisnimene, *Homo sapiens sapiens*, kui me esivanemad umbes 50 000 (või 70 000) aasta eest leiutasid keele, mis võimaldas hakata vestma väljamõeldud lugusid. Lugude vestjast sai Maa ja selle lähiümbruse ülemaednik.

Inimene mitte ainult ei õppinud pajatama müüte ja religioone, nagu Chevrolet, Armani, Swedbank ja raha, vaid ka eluviise, nagu sotsialism, liberalism ja veganlus. Nende meemide jõud põhineb usaldusel – kui usaldus variseb, väriseb ka jutuvestja võim, mida 25 aasta eest ja kümme-konna aasta eest toimunud varingutena kogesime.

Selle mäta otsast vaadatuna on ka Eesti Loodus pajatatud lugu. On ajakirja trükitud numbrid, on toimetuse, on autorid, on maja, kuid Eesti Loodus kui loodud looduse objekt on olematu: seda ei pane klaasi taha ei Tartu ülikooli loodusmuuseumi, Ahhaa keskuse ekspositsiooni ega hüperkaubamaja letile.

Eesti Loodus on lugu, mille on pajatanud meie eellased: pea- ja muidutoimetajad, autorid, nende kriitikud ja koguni vastustajad. On eriline saada tunnustatud aasta parima pajatajana. Umbes sama tunne, kui võita riigiraadio konkursil „Tõe ja õiguse“ armastatuima tegelaskuju tiitel. Võit

Foto: Tiina Kalljandi

parima olematuse võistlusel – see juba on midagi!

Oma juhi ja õpetaja, akadeemik Endel Lippmaa biograafia tarbeks teda intervjuerides küsisin kord, miks ta teadust teeb. Ta vaatas mind oma kelmikas-iroonilis-läbitungival pilgul ja vastas: „Lõbu pärast, nii nagu teiegi kirjutate!“

Me elame maailmas, mida nime-tame universumiks. See asub nulli ja lõpmatuse vahel. Kõige põnevamad asjad juhtuvad eimiskis ehk vaakumis ja nii kaugel, kuhu me näha ei saagi. Kui meie ei saa miskit näha, siis on meil varuks üks imepärane asi – matemaatika.

Matemaatikaid on lõputu hulk. Me võime vaielda, kas meie universum on lõplik või lõputu, kuid matemaatikaga oleme tõestanud, et pole vahet, kas vaatame universumit arveljel nulli ja ühe või nulli ja lõpmatuse vahel.

Selleks et looduse teadustest ja loodusest ja Eesti Loodusest lõbu tunda, pole vaja teada kogu looduse ajalugu. Pole vaja teada valemeid. Loodusteaduses ja looduse tajumises on tähtis liikumine, mitte tulemus. Eesti Loodus on kasvanud looks, mis annab meile maailma mõistmiseks kolm hädavajalikku asja korraga: tausta, teravmeelsuse ja teadmise.

Tutkand

EESTI LOODUS

67. aastakäik Nr 12, detsember 2016

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post toimetus@el.loodus.ee
tel 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, tomkukk@gmail.com

Toimetaja **Helen Külvik**
529 4033, helen.kylvik@gmail.com

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juku@ut.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, palo.katre@gmail.com

Sõnumitoimetaja **Toomas Jüriado**
742 1143, toomas.juriado@el.loodus.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@el.loodus.ee

Küljendamine **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri
Endla 3, Tallinn 10122

Vastutav väljaandja **Triinu Raigna**
triinu@loodusajakiri.ee

Tellimine ja info Triin Nõu
610 4105, loodusajakiri@loodusajakiri.ee

Reklaamijuht **Helen Lehismets**
610 4106, reklam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2016

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

4041 0820

PEFC sertifitseeritud
Käsitööstöde on pürit säästvalt majandatud metsast ja kontrollitud allikast.
www.pefc.org

Trükitud trükikojas Printall

